

LAPIN VÄESTÖN TILA JA TULEVAISUUS

Valtiotieteen tohtori Timo Aro

@timoaro

Maaliskuu 2017

Esityksen ydinviestit

1. Alue- ja väestörakenteen muutosvoimat vaikuttavat pikemmin keskittävästi kuin tasoittavasti alueiden tulevaan kehitykseen
2. Lapin väestönkehitys on ollut pitkään laskevalla uralla ensisijaisesti kroonisten muuttotappioiden vuoksi
3. Lapin väestökehitys on alueellisesti eriytynyttä ja alueen sisäiset erot lisääntyvät edelleen kasvavien ja supistuvien alueiden välillä

SISÄLTÖ

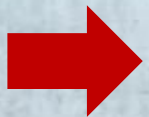
1. Demografinen muutos-
paine osana alue- ja väes-
törakenteen muutosta
2. Lapin väestön tila ja tule-
vaisuus

1. Demografinen muutospaine osana alue- ja väestörakenteen muutosta

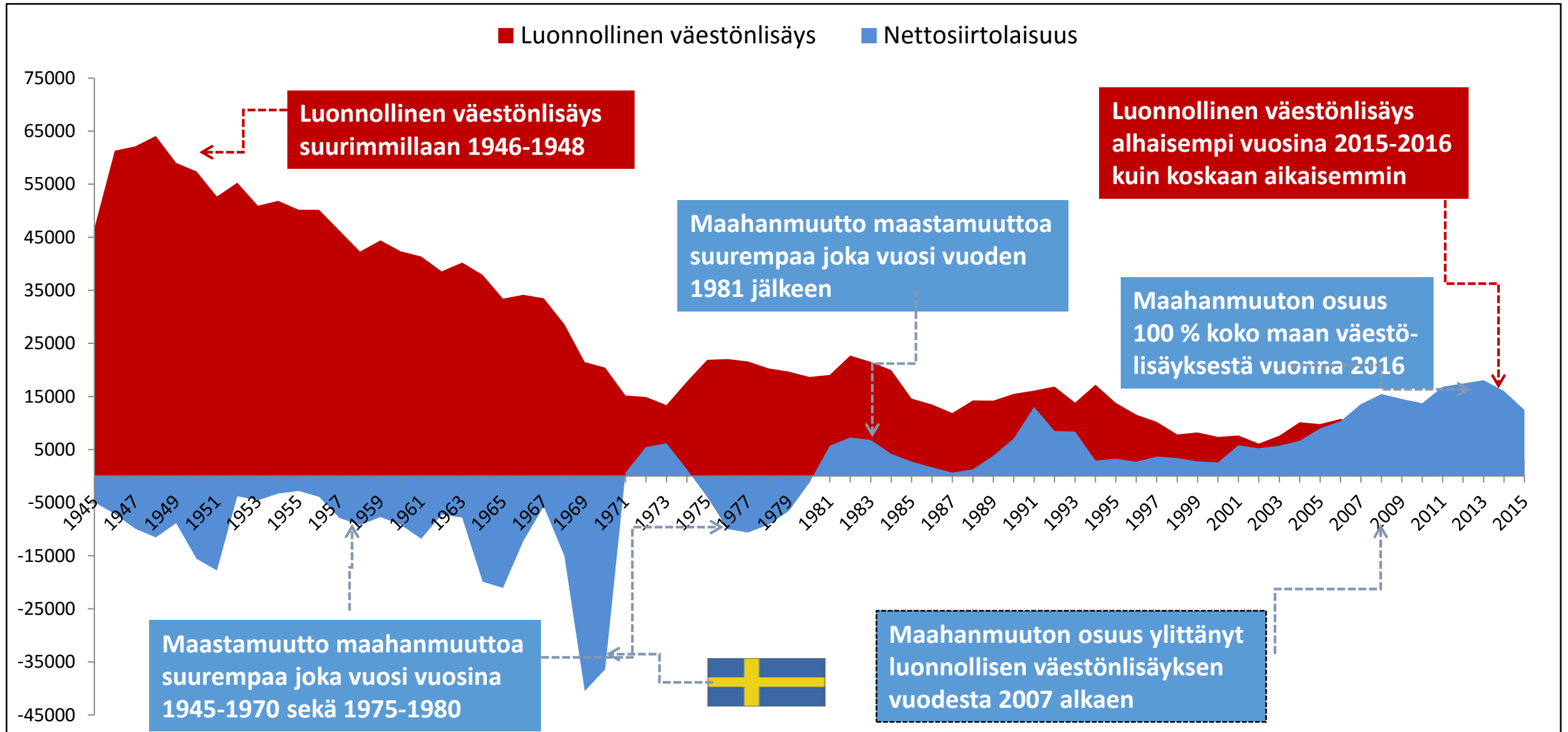
Alue- ja väestörakenteen ISOT muutostrendit

1. Kaupungistumiset
2. Keskittymis- ja harvenemiskehitys
3. Ekonomisaatio
4. Liikenne- ja kasvukäytävät, vyöhykkeisyys
5. Alueellinen liikkuvuus
6. Demografinen muutospaine
7. Polarisoituminen, eriytyminen

**MITÄ MUUTOSTRENDIT TARKOITTAVAT LAPIN JA LAPIN ERI
OSIEN KANNALTA?**

Väestökehitys pitkällä aikavälillä vuosina 1956-2015

Väestönkehityksen osatekijät kunnittain (313) vuosina 2010-2016

101

luonnollinen väestönlisäys positiivinen

72

kuntien välinen muuttoliike positiivinen

304

nettomaahanmuutto positiivinen

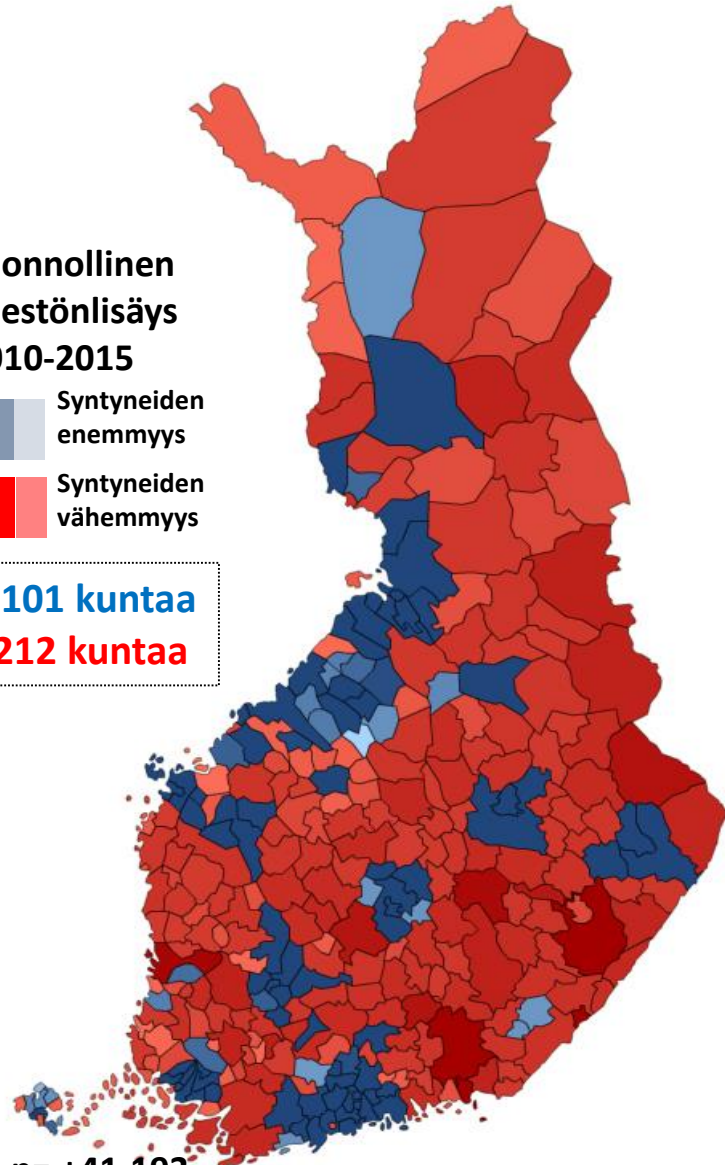

VÄESTÖNKEHITYS KUNNITTAIN 2010-LUVULLA

Luonnollinen väestönlisäys 2010-2015

Syntyneiden enemmisyys
Syntyneiden vähemmyys

+ 101 kuntaa
- 212 kuntaa

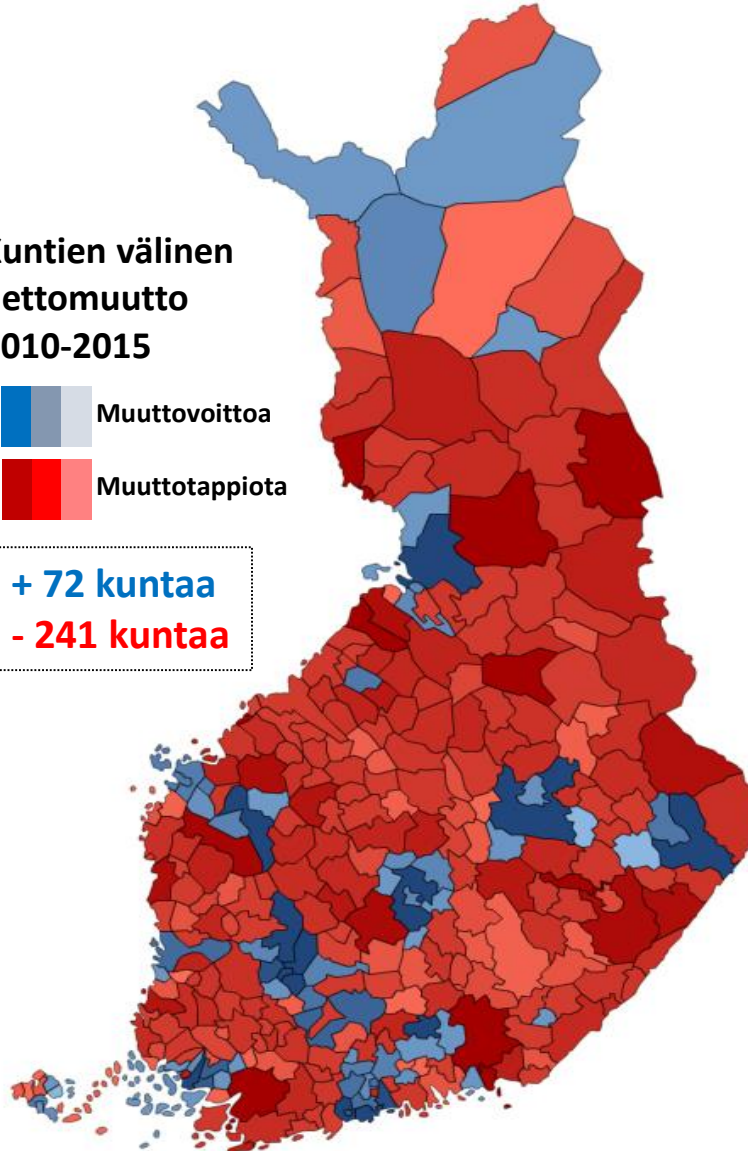

n= +41.193

Kuntien välinen nettomuutto 2010-2015

Muuttovoittoa
Muuttotappiota

+ 72 kuntaa
- 241 kuntaa

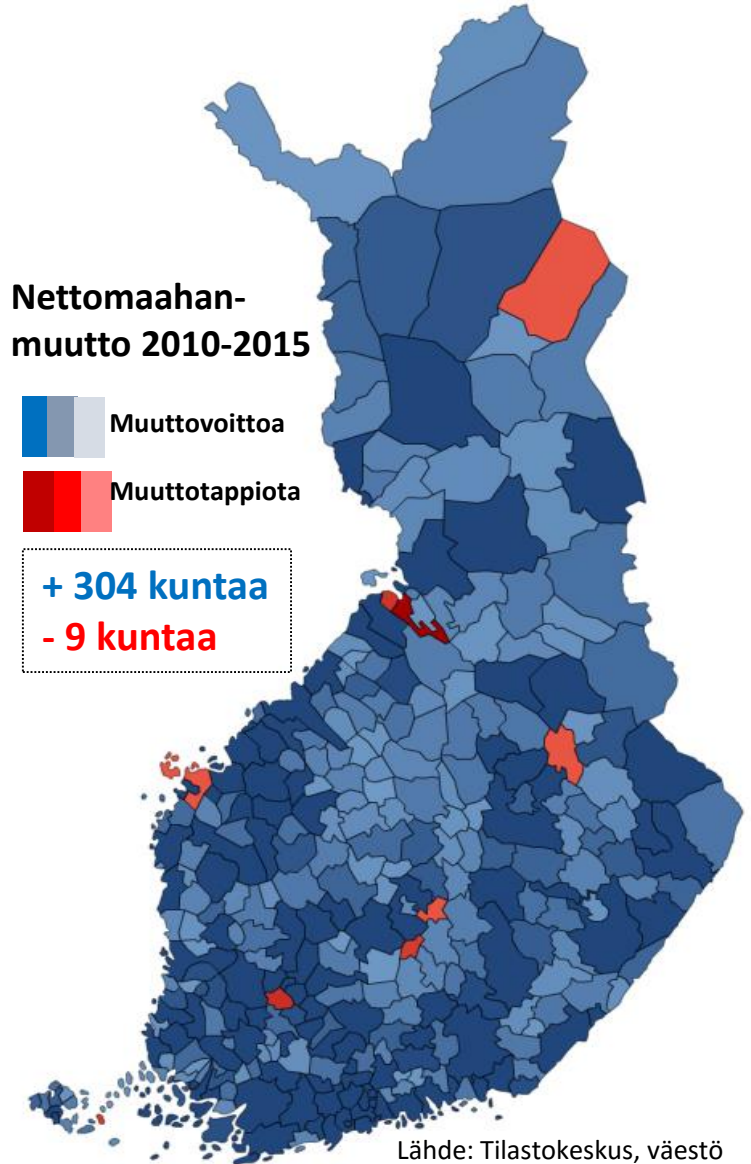

n= 1.629.174

Nettomaahanmuutto 2010-2015

Muuttovoittoa
Muuttotappiota

+ 304 kuntaa
- 9 kuntaa

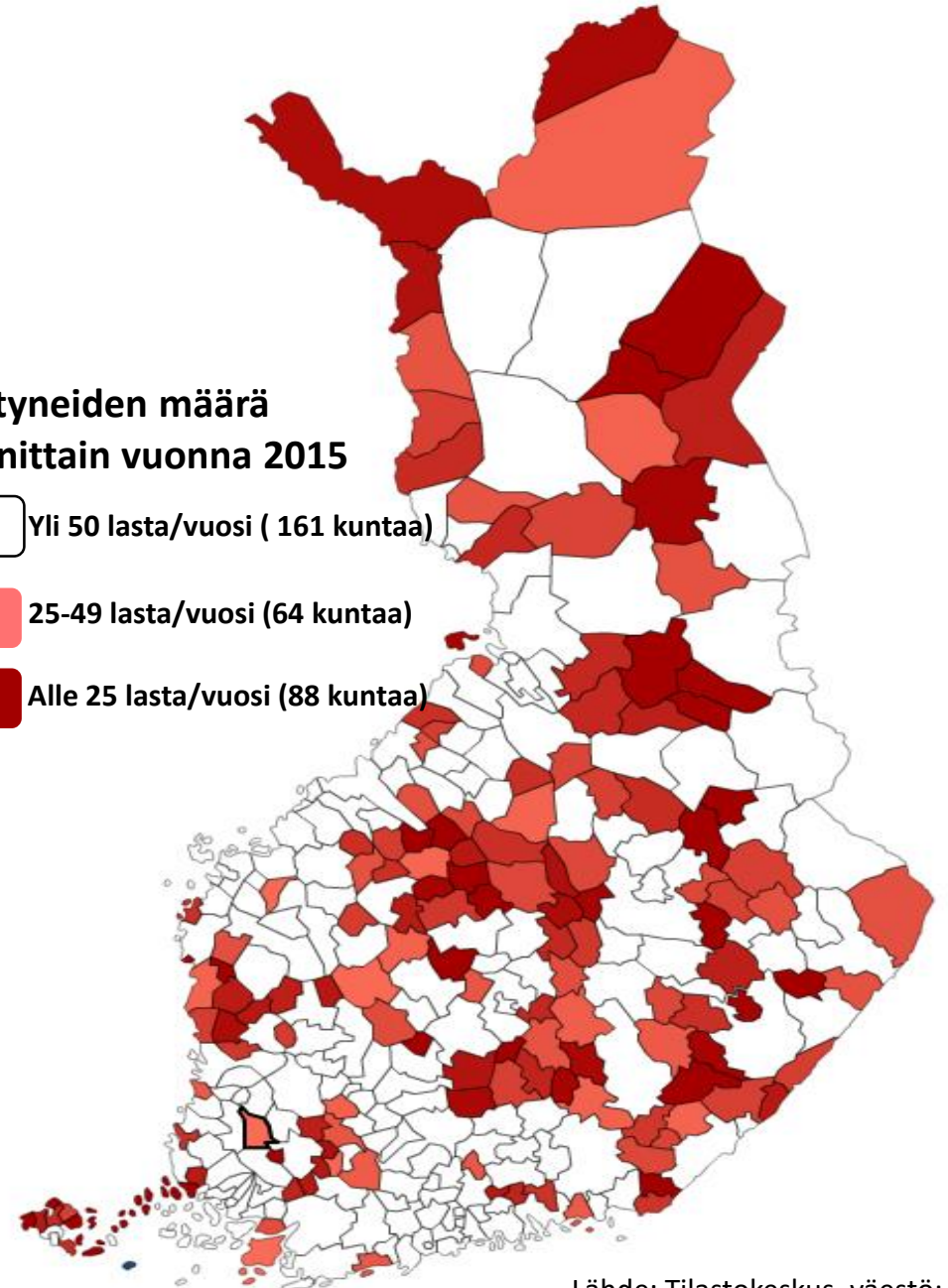
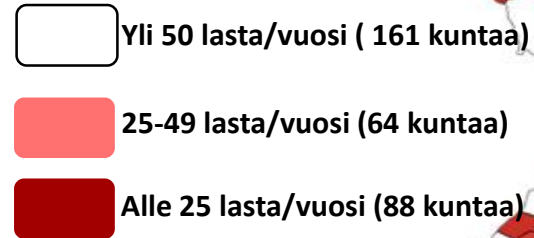
n= +94.495

Lähde: Tilastokeskus, väestö
Kartta ja analyysi: Timo Aro 2016

ESIMERKKINÄ ELÄVÄNÄ SYNTYNEIDEN MÄÄRÄ 2015

- Graafissa on tarkasteltu elävänä syntyneiden määrää kunnittain vuonna 2015
- Alueelliset erot ovat suuria syntyneiden määrässä
- Noin joka toisessa kunnassa (152) syntyi alle 50 lasta vuodessa
- Noin joka kolmannessa (88) kunnassa syntyi alle 25 lasta vuodessa
- Alle 10 lasta vuodessa syntyi yhteensä 25 kunnassa

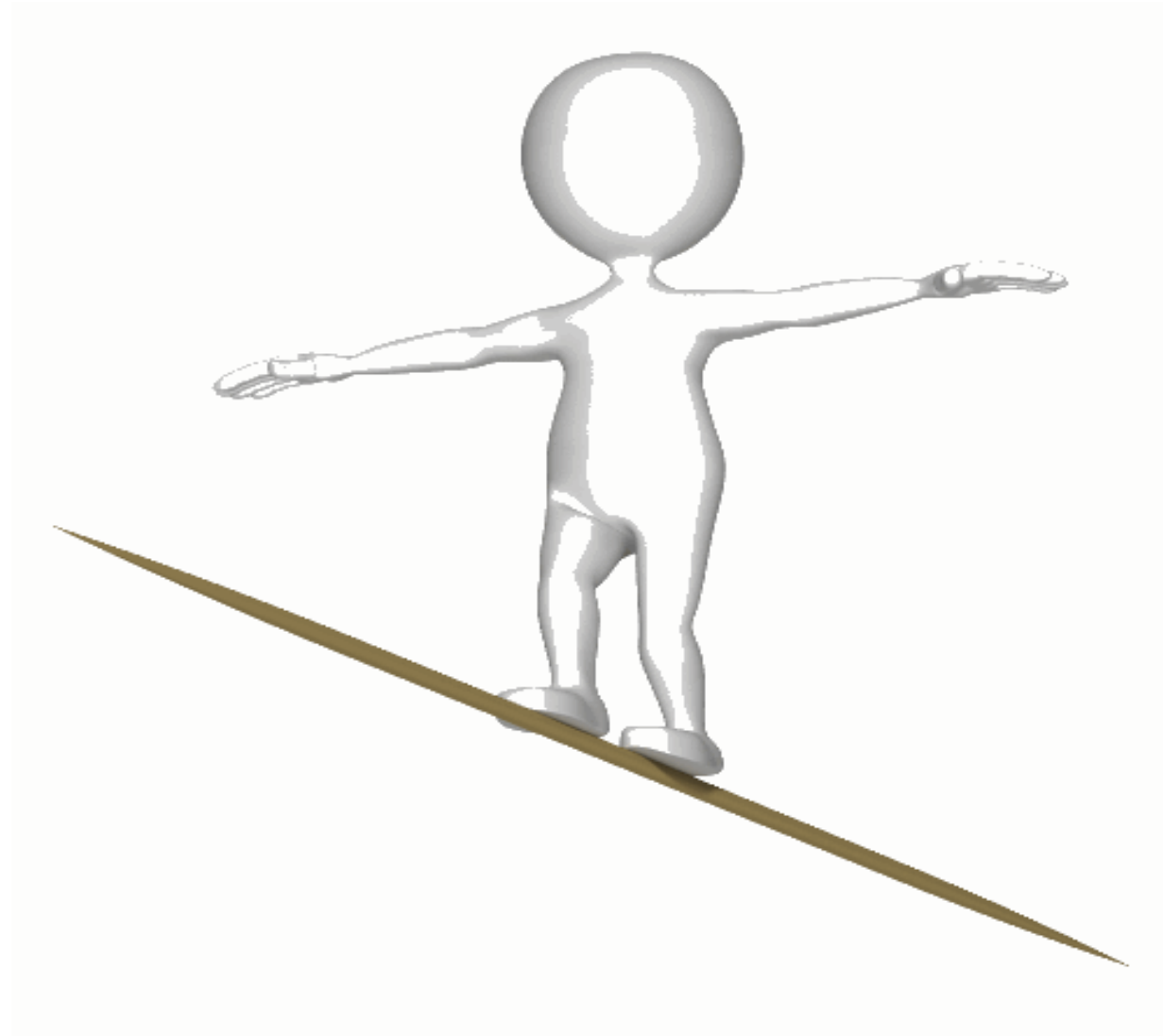
Syntyneiden määrä
kunnittain vuonna 2015

Lähde: Tilastokeskus, väestö;
Kartta ja analyysi: Timo Aro 2016

Muutoksen kaksi armotonta mittaria...

- 1. Väestöllinen huoltosuhde =**
työikäisten osuus suhteessa lapsiin ja eläkeläisiin tai 15-64 –vuotiaiden määrä suhteessa alle 15-vuotiaisiin ja yli 65-vuotiaisiin
- 2. Taloudellinen huoltosuhde =**
työllisten osuus suhteessa ei-työllisiin (lapset, eläkeläiset, opiskelijat, työttömät, työvoiman ulkopuolella olevat jne.)

Väestöllisen huoltosuhteen "Alpe Cermis" pitkällä aikavälillä (1960-2040)

2010-2020':

- Talous kiristyy, kestävyysvaje
- Hyvinvointiyhteiskunta kriisiytyy
- Isot alue-, kunta- ja sote -reformit
- Maahanmuutto, pakolaiset
- **Eläköityminen lisääntyy**
- **Työikäisten määrä laskee**

1990-2000':

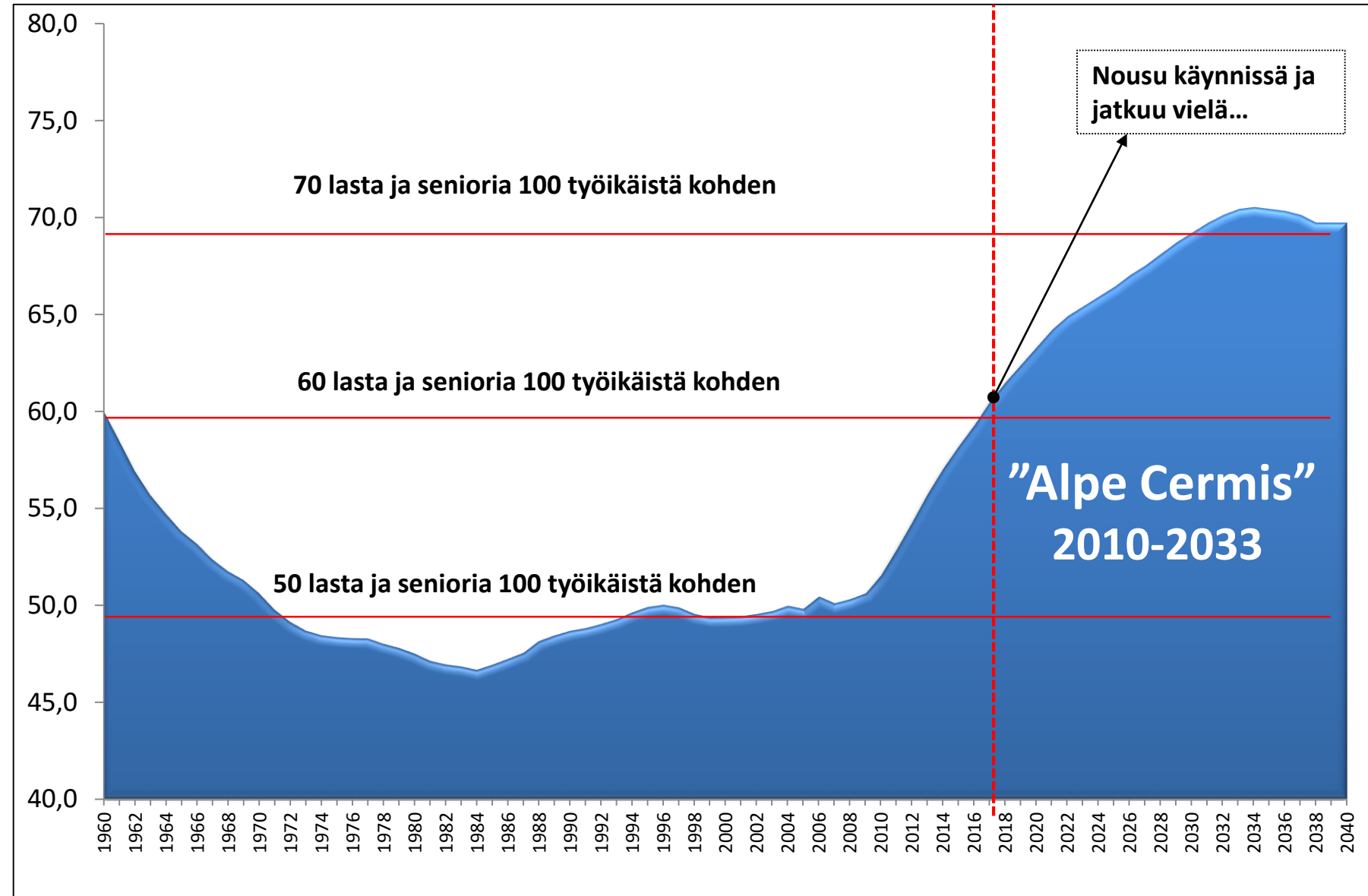
- Suuri lama ja massatyöttömyys
- Hyvinvointivaltion rahoituskriisi
- EU, liikkuvuus ja avoin talous
- Globalisaatio, osaaminen, finanssikriisi
- **Kilpailukykyinen huoltosuhde**

1970-1980'

- Hyvinvointivaltion rakentuu ja kypsyy
- Täystyöllisyyden yhteiskunta
- **Työikäisten määrän jatkuva kasvu**
- Jatkuva talouskasvu ja hyvinvointi
- Tasoittava aluepolitiikka

1960'

- Suuret ikäluokat työhön/koulutukseen
- **Paljon lapsia, vähän vanhuksia**
- Hyvinvointivaltion puitteet luodaan
- Elinkeinorakenteen murros, maaltapako
- Suuri muutto

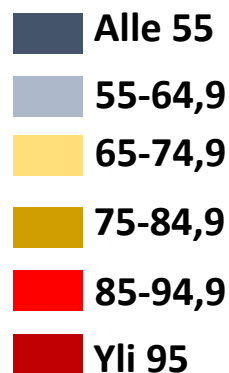

2015

*1.1.2016 alueluokituksen mukaan

VÄESTÖLLINEN HUOLTOSUHDE

Väestöllinen huoltosuhde eli lasten (0-14 v.) ja eläkeläisten (yli 65 v.) määrä suhteessa työikäisiin (15-64 v.) vuonna 2015 ja 2030

Maksimi
Kuhmoinen 102,8

5. Jyväskylä 49,7

2. Tampere 47,2

4. Turku 49,2

6. Espoo 50,2

3. Vantaa 49,0

1. Helsinki 44,0

2030

*1.1.2016 alueluokituksen mukaan

Maksimi
Salla 142,3

6. Vaasa 57,6

2. Tampere 54,3

3. Turku 54,9

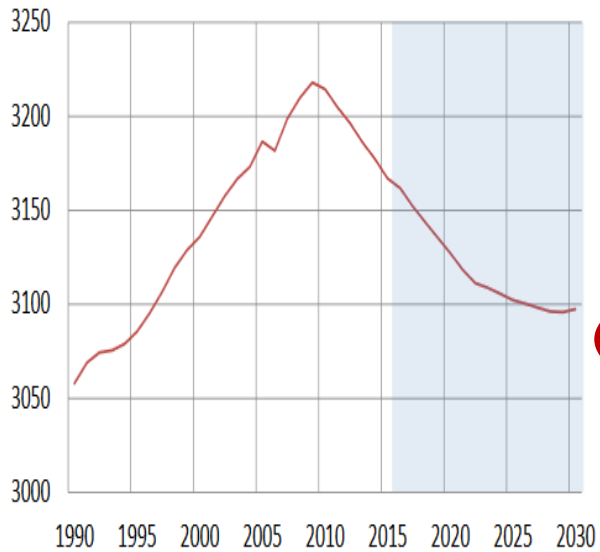
5. Vantaa 56,4

4. Espoo 56,2

1. Helsinki 50,0

Lähde: Tilastokeskus, väestöennuste
Kartta ja data: Timo Aro 2016

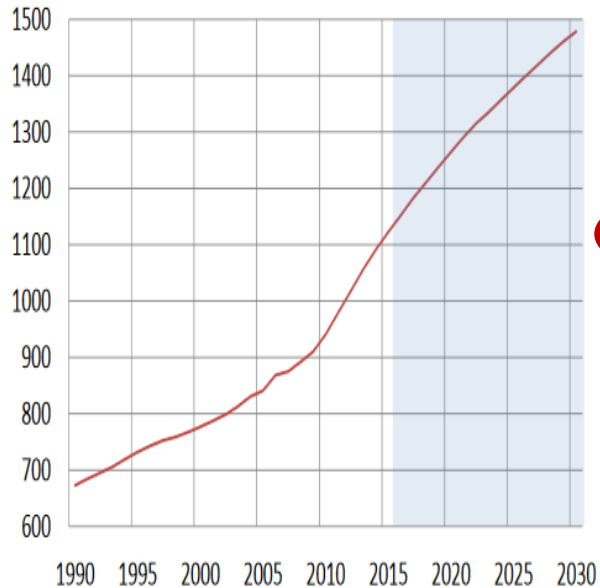
Työikäinen 20-64 vuotias väestö, 1000 henkeä

Väestön ikääntyminen
2015 – 2030

20-64-v. määrä vähenee n. 100 000

Yli 65-vuotiaat, 1000 henkeä

Yli 65-v. määrä kasvaa n. 400 000

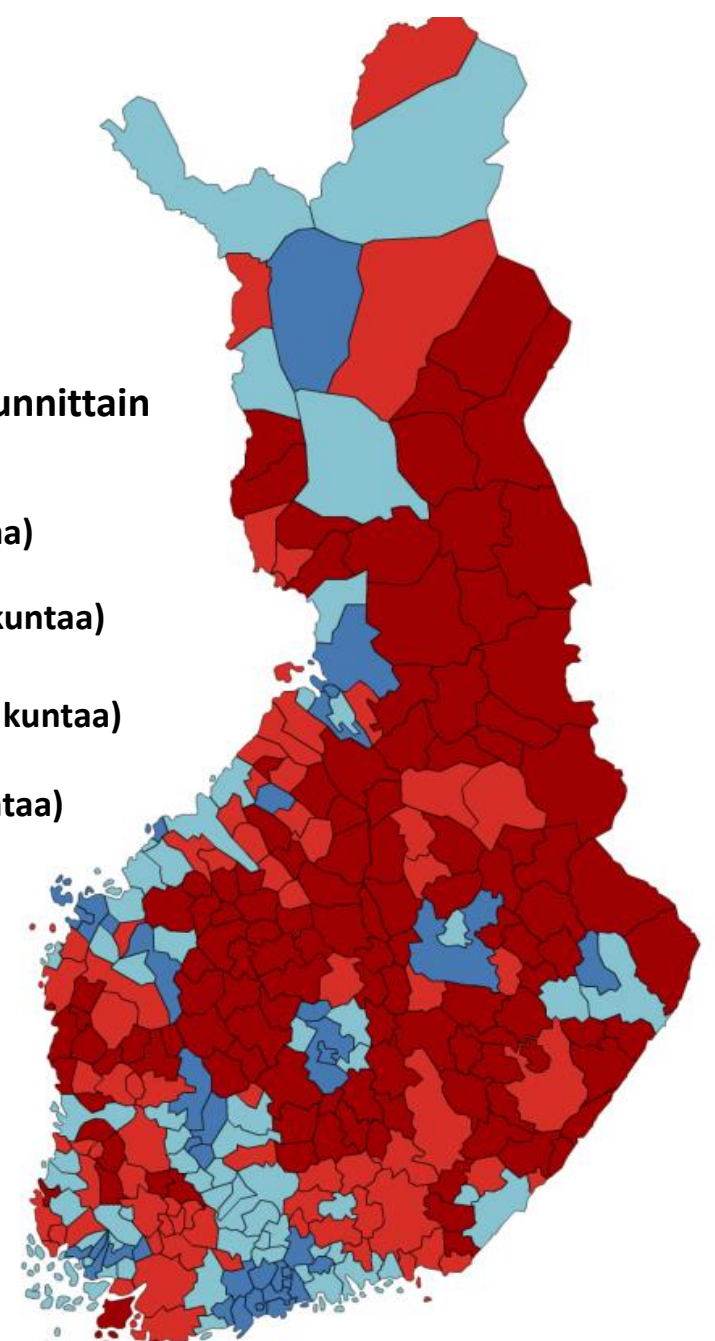
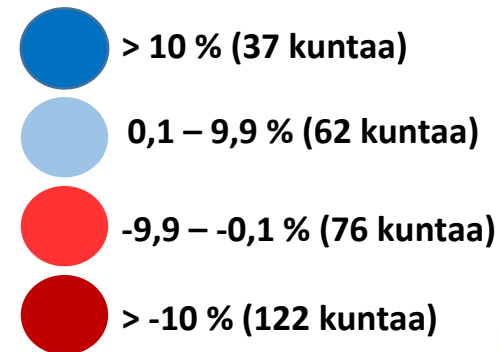
VÄESTÖKEHITYKSEN PIRULLINEN YHTÄLÖ VUOSINA 2015-2030

Väestönkehitys kunnittain 2015-2035

- Analyysi perustuu Tilastokeskuksen väestöennusteeseen Manner-Suomen kunnissa vuosille 2015-2040. Alue-luokitus perustuu 1.1.2016 tilanteeseen (297 kuntaa)
- Väestö kasvaa ennusteen mukaan joka kolmannessa (99) kunnassa ja vähenee joka kahdessa kolmesta kunnasta (198) vuoteen 2035 mennessä
- Manner-Suomen kuntien tulevan väestökasvun vaihte-luväli Pirkkalan +33,6 %:sta Sallan -27,7%:iin
- Väestöennusteen mukaan yli 15 %:in kasvu kaikkiaan 15 kunnassa: Pirkkala, Luoto, Espoo, Lempäälä, Kauniainen, Oulu, Lieto, Ylivieska, Helsinki, Seinäjoki, Liminka, Vantaa, Kontiolahti, Ylöjärvi ja Kittilä
- Ennusteen mukaan Tampere 14,4 % (17.), Turku 10,2 % (36.) ja Pori 0,7 % (91.)

Väestömuutos % kunnittain vuosina 2015-2035

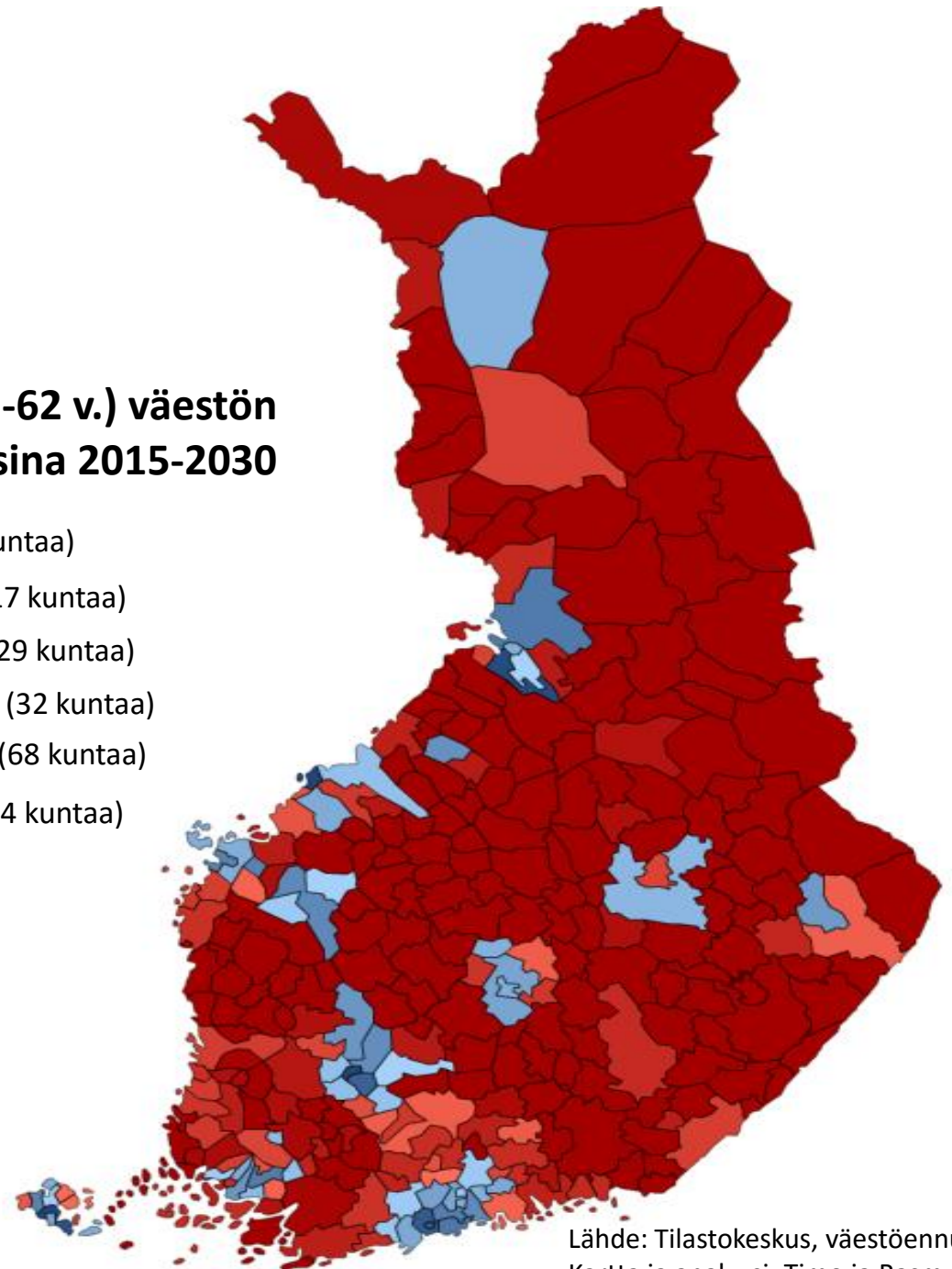
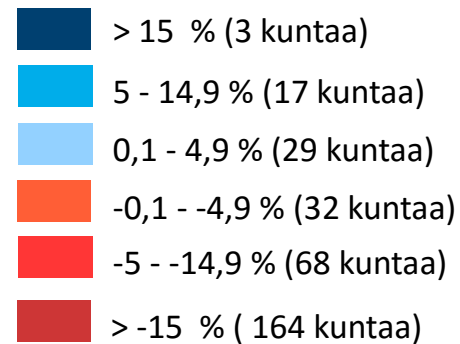
Työikäisten
määrä on
vähentynyt joka
vuosi vuodesta
2010 lähtien!

TYÖIKÄISEN VÄESTÖN MÄÄRÄN KEHITYS 2015-2030

- Työikäisen väestön määrä kasvaa vain 49 kunnassa vuosina 2015-2030 eli alle joka kuudennessa kunnassa
- Työikäisen väestön määrä kasvaa ensisijaisesti vain suurimmilla kaupunkiseuduilla, Vaasan, Seinäjoen ja Kokkolan seuduilla, Ahvenanmaalla ja pistemäisesti yksittäisissä kunnissa
- Työikäisten määrä kasvaa määrällisesti eniten Helsingissä (34 477), Espoossa (18 919) ja Vantaalla (9 868) sekä suhteellisesti Jomalassa (18,3 %), Pirkkalassa (17,6 %) ja Luodossa (15,8 %)

Työikäisen (22-62 v.) väestön muutos% vuosina 2015-2030

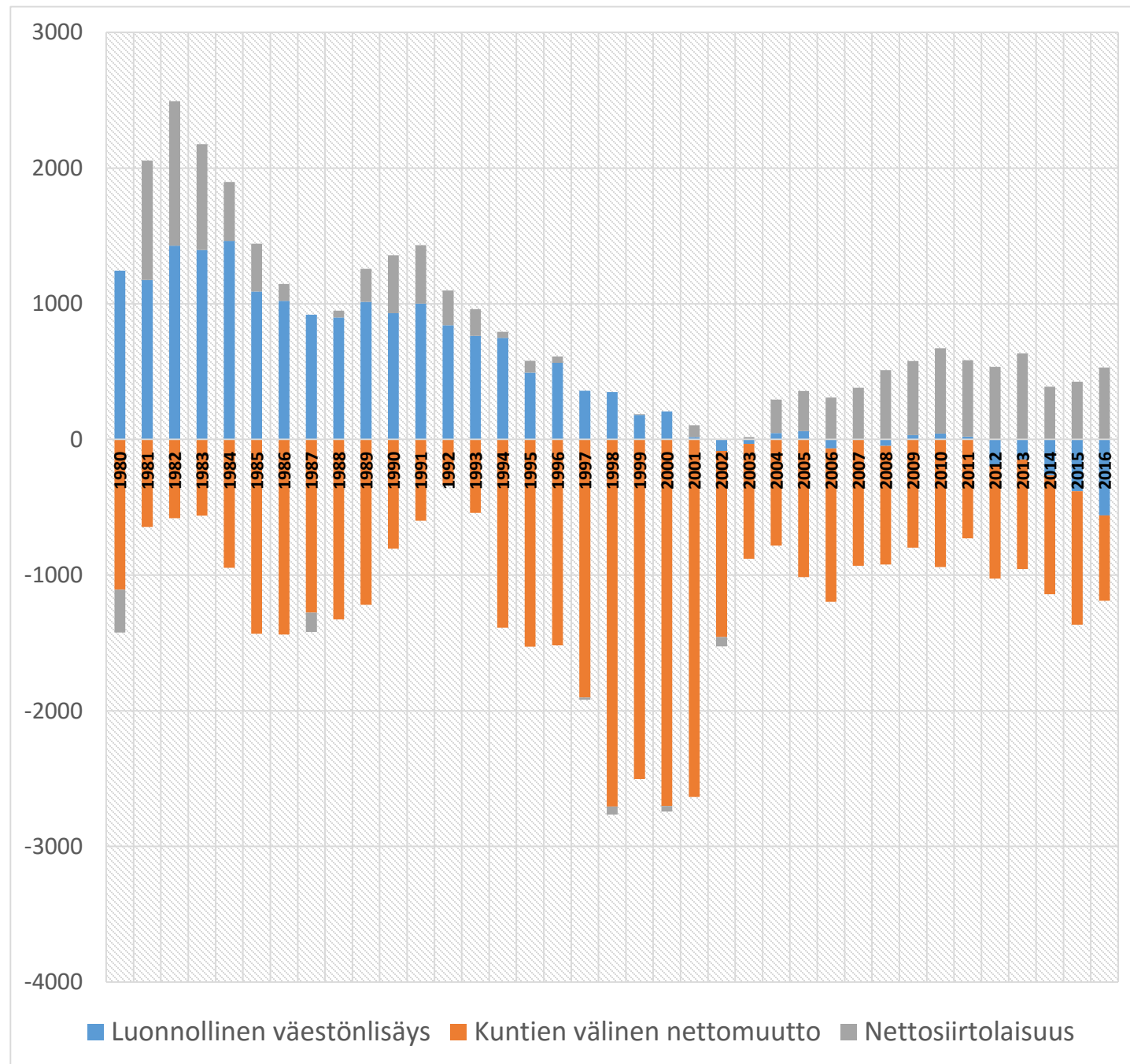
Keskeiset nostot

- Alue- ja väestörakenteen muutosvoimat vaikuttavat alueiden tulevaan kehitykseen pikemmin keskittävästi kuin tasoittavasti
- Maahanmuutto on koko maan ja yhä useamman alueen ainoa väestökehityksen dynaaminen osatekijä
- Väestö- ja ikärakenteen muutospaine suurimmillaan vuosina 2015-2035: alueelliset erot huomattavan suuria
- Tuleva väestökehitys korostaa entisestään alueellista eriytymistä: väestö kasvaa keskimäärin vain joka kolmannessa ja työikäisten määrä vain joka kuudennessa kunnassa vuoteen 2030 mennessä

2. Lapin väestön tila ja tulevaisuus

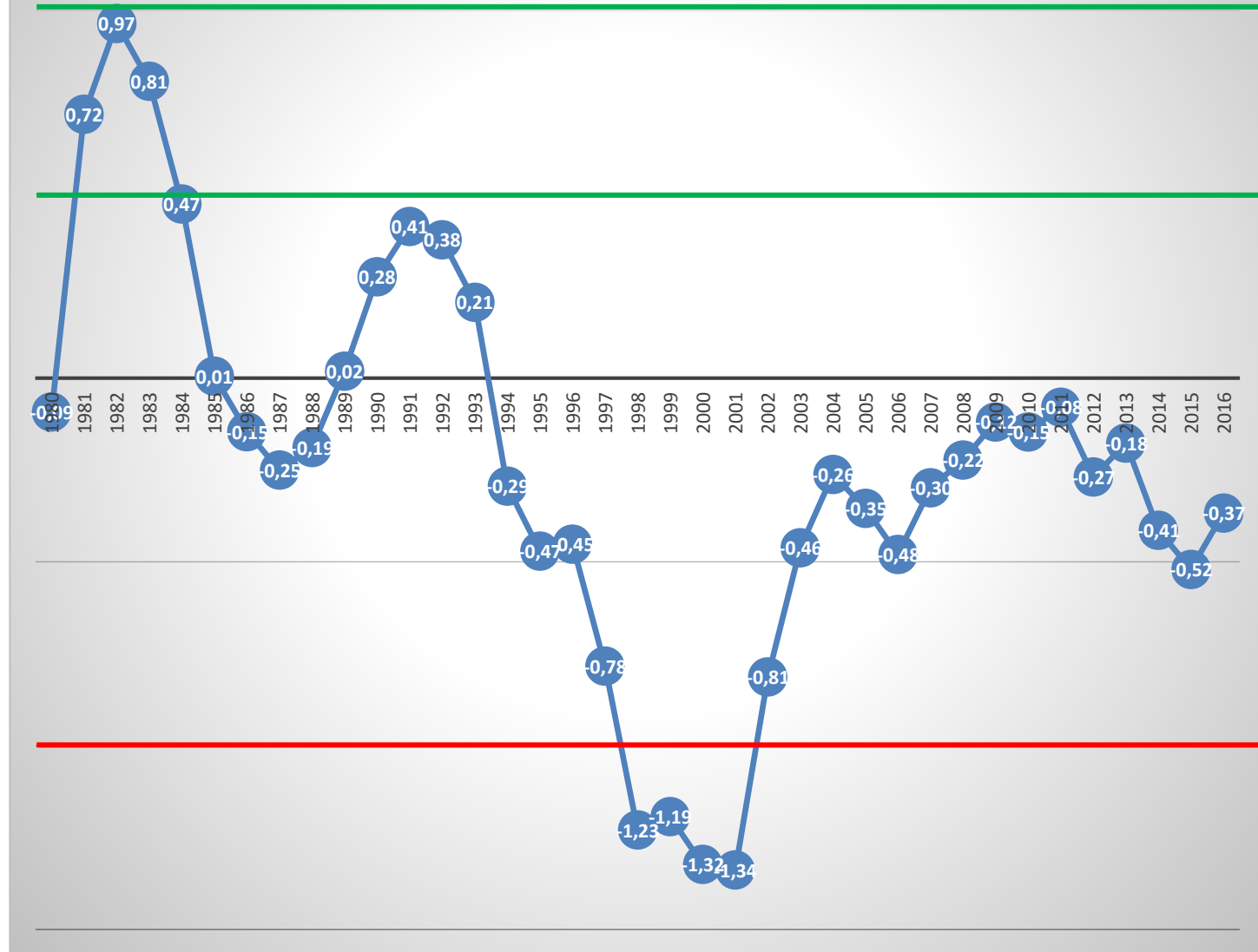
LAPIN VÄESTÖNKEHITYS OSA- TEKIJÖITTÄIN KESKIPITKÄLLÄ AIKAVÄLILLÄ VUOSINA 1980- 2016

- Lapin luonnollinen väestönlisäys oli positiivinen keskipitkällä aikavälillä (+ 16 400 henkilöä): **luonnollinen väestönlisäys on kääntynyt negatiiviseksi vasta 2010-luvun aikana**
- Lapin kuntien välinen nettomuutto oli erittäin negatiivinen keskipitkällä aikavälillä (-43 200 hlöä): **Lappi on saanut muuttotappiota joka ainoa vuosi vuodesta 1980 alkaen**
- Lapin nettomaahanmuutto oli positiivinen keskipitkällä aikavälillä (10 900 henkilöä): **nettomaahanmuutto on ollut positiivinen vuodesta 2003 alkaen**
- Lapin väestönlisäys oli -15 800 henkilöä vuosina 1980-2016

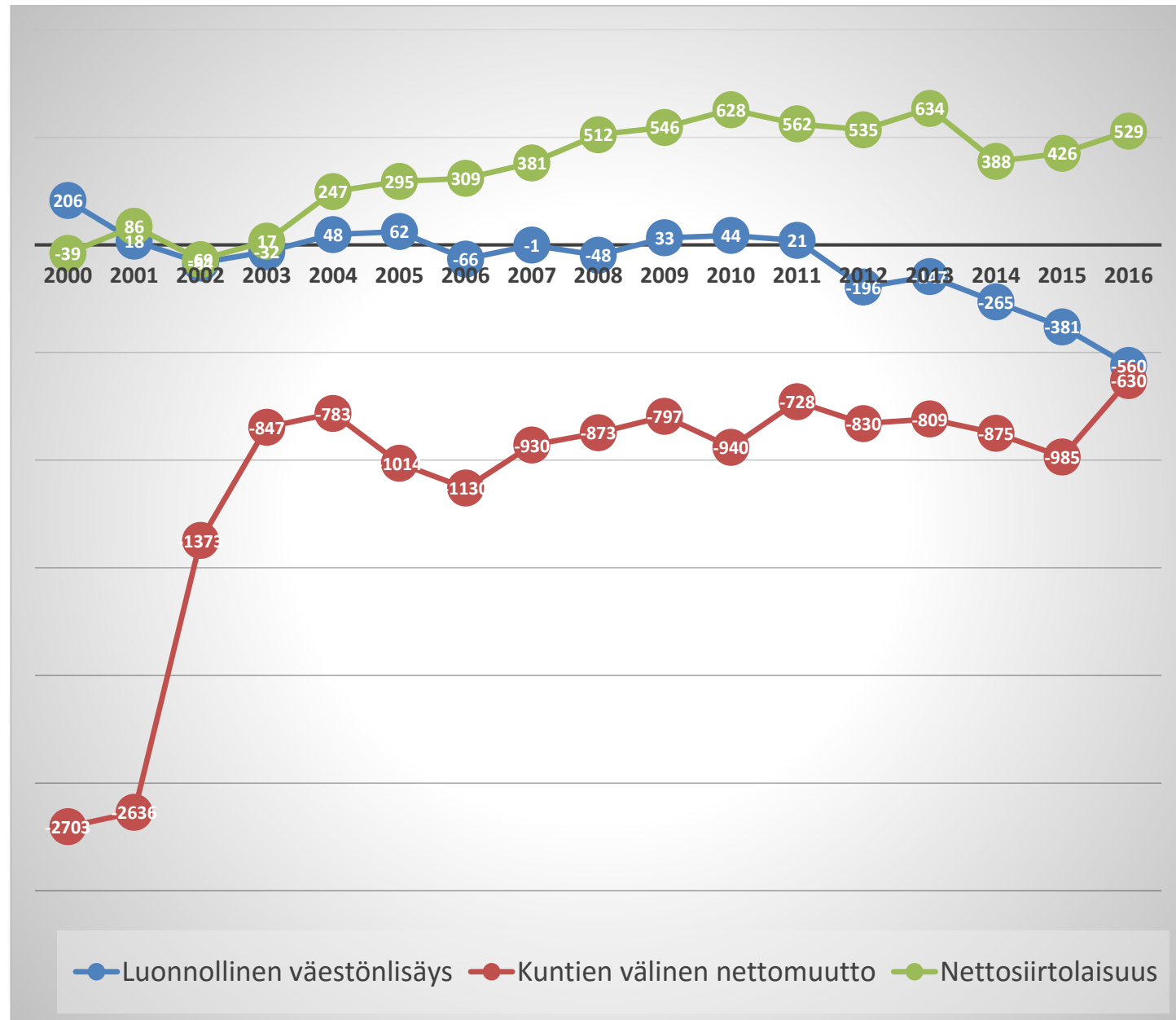
LAPIN VUOTUINEN VÄESTÖNLISÄYS (%) SUHTEESSA VÄKILUKUUN VUOSINA 1980-2016

- Ideaalisena väestölisäyksenä pidetään yleisesti noin 0,5 – 1 %:in vuosittaista väestölisäystä ja haitallisena yli – 1%:in väestön vähenemistä
- Lapin väestönlisäys on ollut keskimäärin -0,22 % vuodessa vuosina 1980-2016
 - 1980-1989 keskimäärin +0,23 % vuodessa
 - 1990-1999 keskimäärin -0,31 % vuodessa
 - 2000-2009 keskimäärin -0,57 % vuodessa
 - **2010-2016 keskimäärin -0,28 % vuodessa**
- Lapin väestönlisäys oli positiivinen luonnollisen väestönlisäyksen ansiosta pääosin vuoteen 1993 saakka, jonka jälkeen se on ollut negatiivinen joka vuosi.
- Lapin väestönlisäys oli negatiivisin kotikuntalain muutoksen jälkeen vuosina 1994-2001. Tilanne oli tasapainoisin 2010-luvun vaihteessa.

LAPIN VÄESTÖNKEHITYS OSATEKIJÖITTÄIN LYHYELLÄ AIKAVÄLILLÄ VUOSINA 2000- 2016

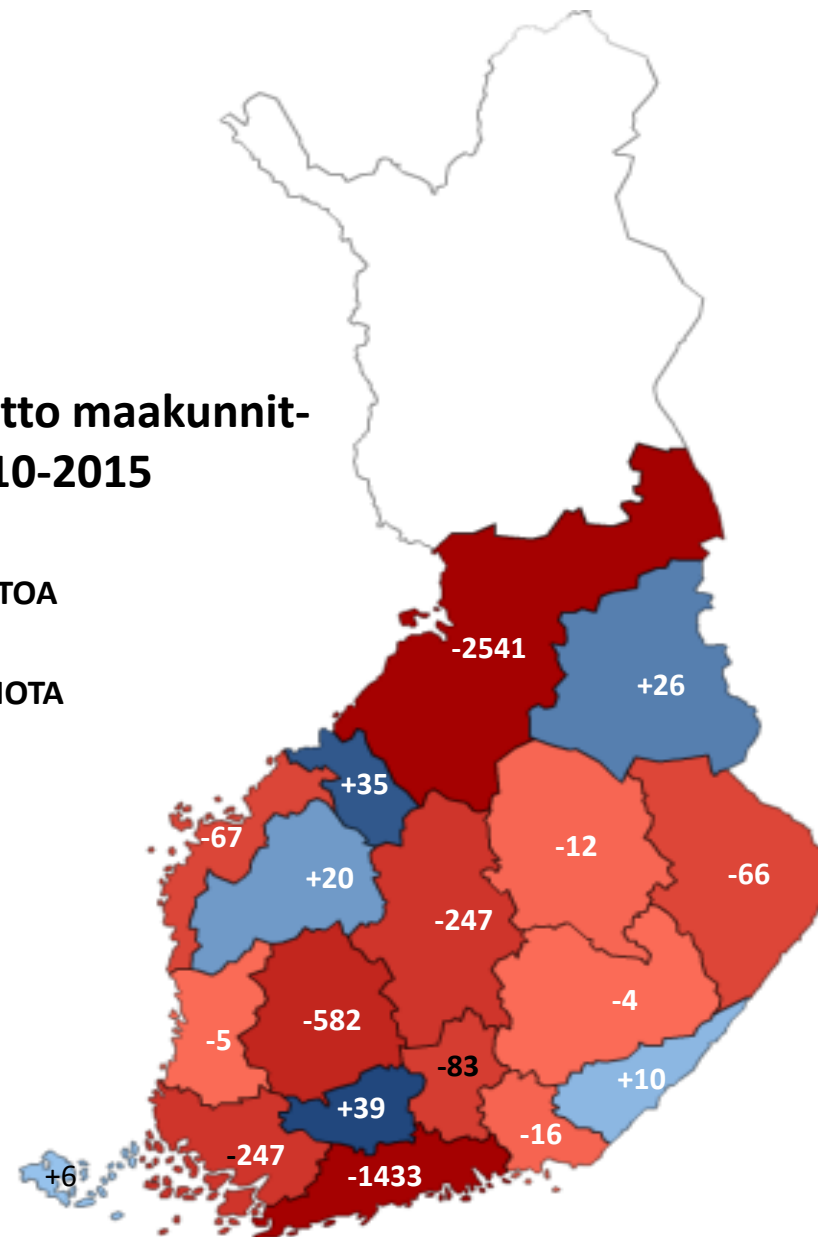
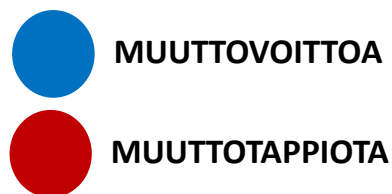
- Lapin väestö väheni noin -14 200 henkilöllä vuosina 2000-2016
- Lapin väestönkehitys osatekijöittäin vuosina 2000-2016:
 - Luonnollinen väestönlisäys -1 300 henkilöä
 - Kuntien välinen nettomuutto -18 900 henkilöä
 - Nettomaahanmuutto +6 000 henkilöä
- **Lapin väestökehityksen suurimpana haasteena krooniset muuttotappiot maan sisäisessä muuttoliikkeessä:** keskimäärin noin 1 100 henkilöä vuodessa vuosina 2000-2016. Vuonna 2016 muuttotappio alhaisempi kuin kertaakaan vuoden 1993 jälkeen
- Jatkossa väestönkehityksen haasteena negatiivinen luonnollinen väestönlisäys

LAPIN NETTOMUUTTO MAAKUNNITTAIN 2010-2015

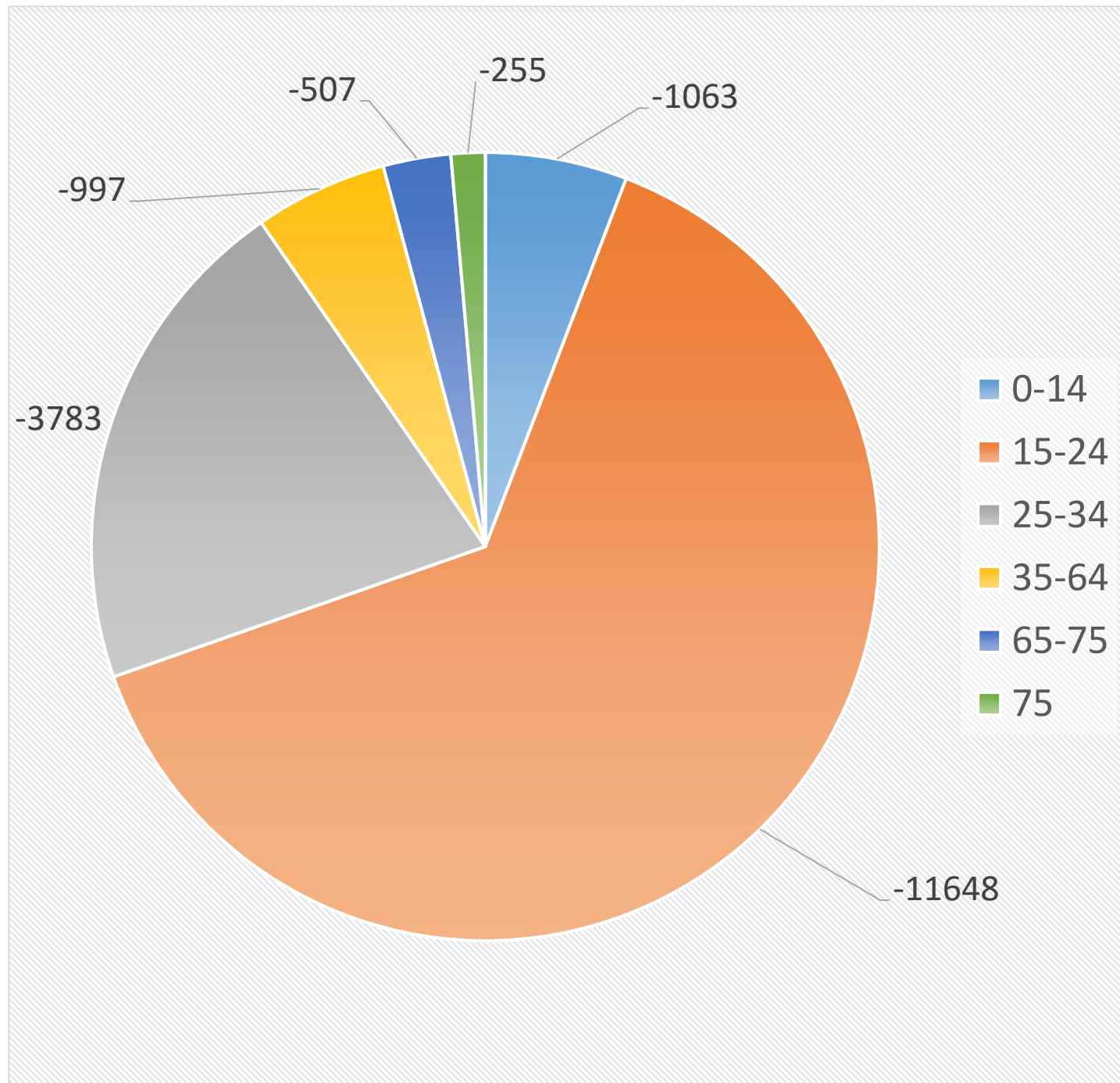
- Lapin maakunta kärsi – 5 167 henkilöä muuttotappiota vuosina 2010-2015
- Lappi sai muuttovoittoa kuudesta maakunnasta: Kanta-Hämeestä, Keski-Pohjanmaalta, Kainuusta, Etelä-Pohjanmaalta, Etelä-Karjalasta ja Ahvenanmaalta
- Lappi kärsi muuttotappiota 13 maakunnalle: **eniten määrällistä muuttotappiota alue kärsi Pohjois-Pohjanmaalle (-2541), Uudellemaalle (-1433) ja Pirkanmaalle (-582)**

Lapin nettomuutto maakunnittain vuosina 2010-2015

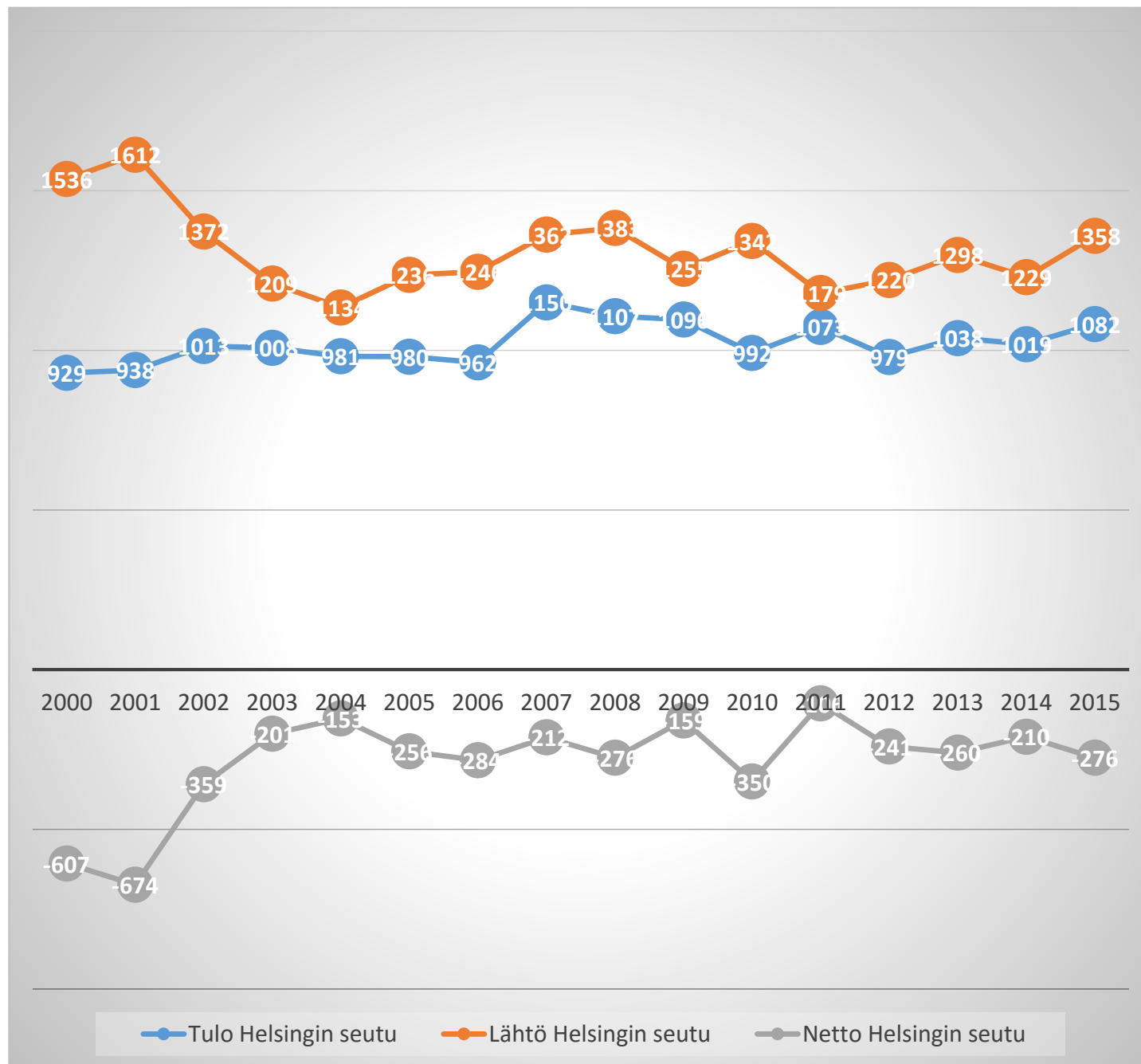
LAPIN KUNTIEN VÄLINEN NETTOMUUTTO IKÄRAKENTEEN MUKAAN VUOSINA 2000-2015

- Lapin maakunta kärsi muuttotappiota kaikista ikäryhmistä vuosina 2000-2015
- Kaksi kolmasosaa (63,8 %) Lapin muuttotappioista tuli nuorten 15-24 –vuotiaiden ikäryhmästä: Lappi menetti nuoria keskimäärin 728 henkilöä vuodessa
- Yksi muuttoliikkeen avainryhmistä ovat nuoret aikuiset (25-34 –vuotiaat), joiden paikkaan liittyvillä valinnoilla on keskeinen merkitys alueiden tulevaan kehitykseen: Lappi kärsi nuorista aikuisista muuttotappiota yhteensä noin 3 800 henkilöä vuosina 2000-2015
- **Lapin muuttotappioista yli neljä viidesosaa (84,5 %) kohdistui nuoriin ja nuoriin aikuisiin (15-34 –vuotiaat)**

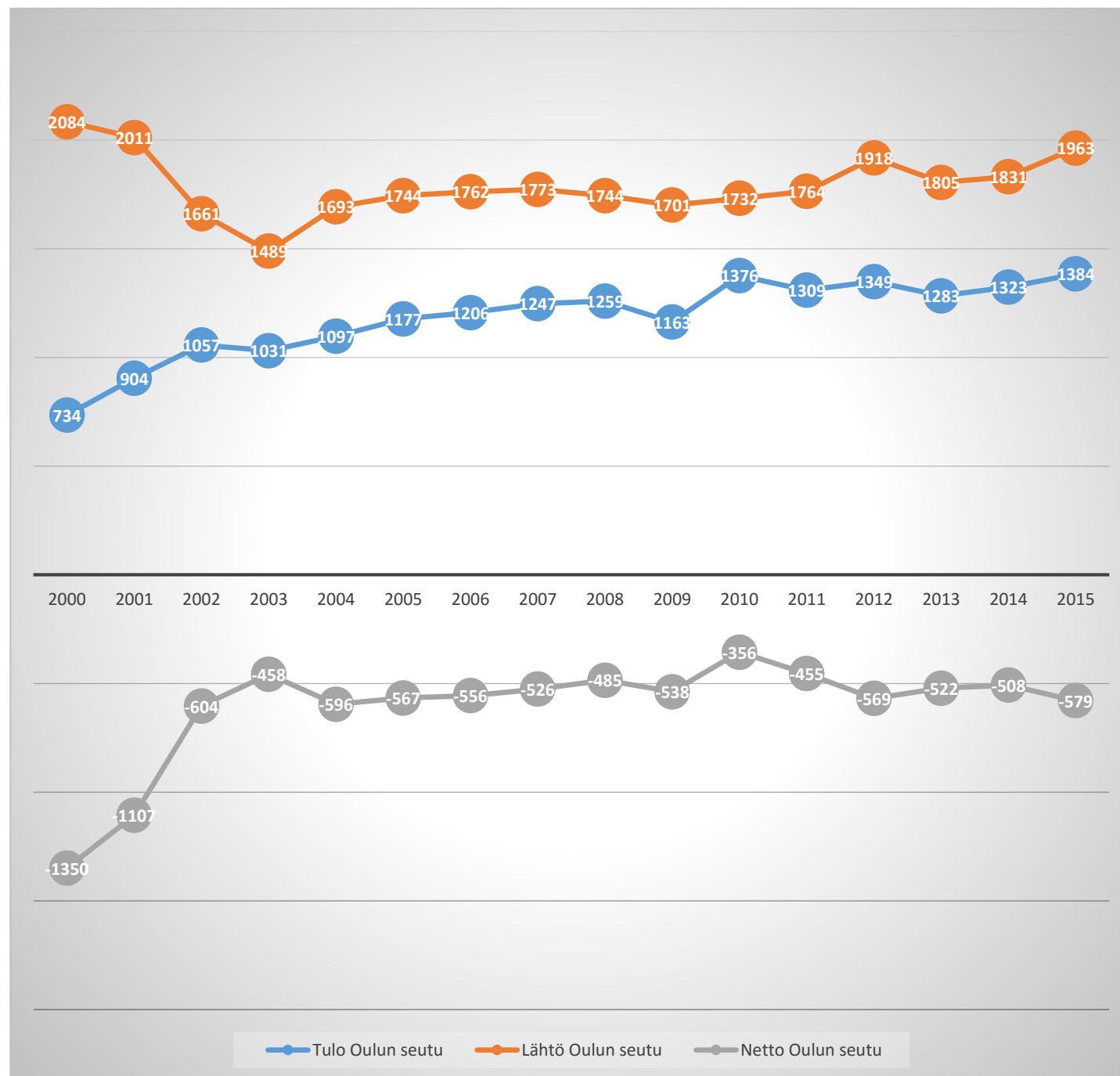
LAPIN TULO-, LÄHTÖ- JA NETTOMUTTO HELSINGIN SEUDUN KANSSA VUOSINA 2000-2015

- Lappi on kärsinyt muuttotappiota Helsingin seudulle yhteensä -4 624 henkilöä 2000-luvun aikana eli keskimäärin -289 henkilöä vuodessa
- Lapin muuttotappiot ovat vähentyneet hieman 2010-luvulla eli keskimäärin -241 henkilöä vuodessa
- Tulo- ja lähtömuuton määrässä ei ole tapahtunut oleellisia muutoksia 2000-luvun alkuun lukuun ottamatta

LAPIN TULO-, LÄHTÖ- JA NETTOMUTTO OULUN SEUDUN KANSSA VUOSINA 2000-2015

- Lappi on kärsinyt muuttotappiota Oulun seudulle yhteensä -9 776 henkilöä 2000-luvun aikana eli keskimäärin -611 henkilöä vuodessa
- Lapin muuttotappiot Oulun seudulle ovat vähentyneet hieman 2010-luvulla eli keskimäärin -498 henkilöä vuodessa
- Lapin muuttotappiot Oulun seudulle ovat vuositasolla noin kaksi kertaa suuremmat kuin Helsingin seudulle. Lapin muuttotappiot Oulun seudulle ovat suuremmat kuin Pohjois-Pohjanmaalle

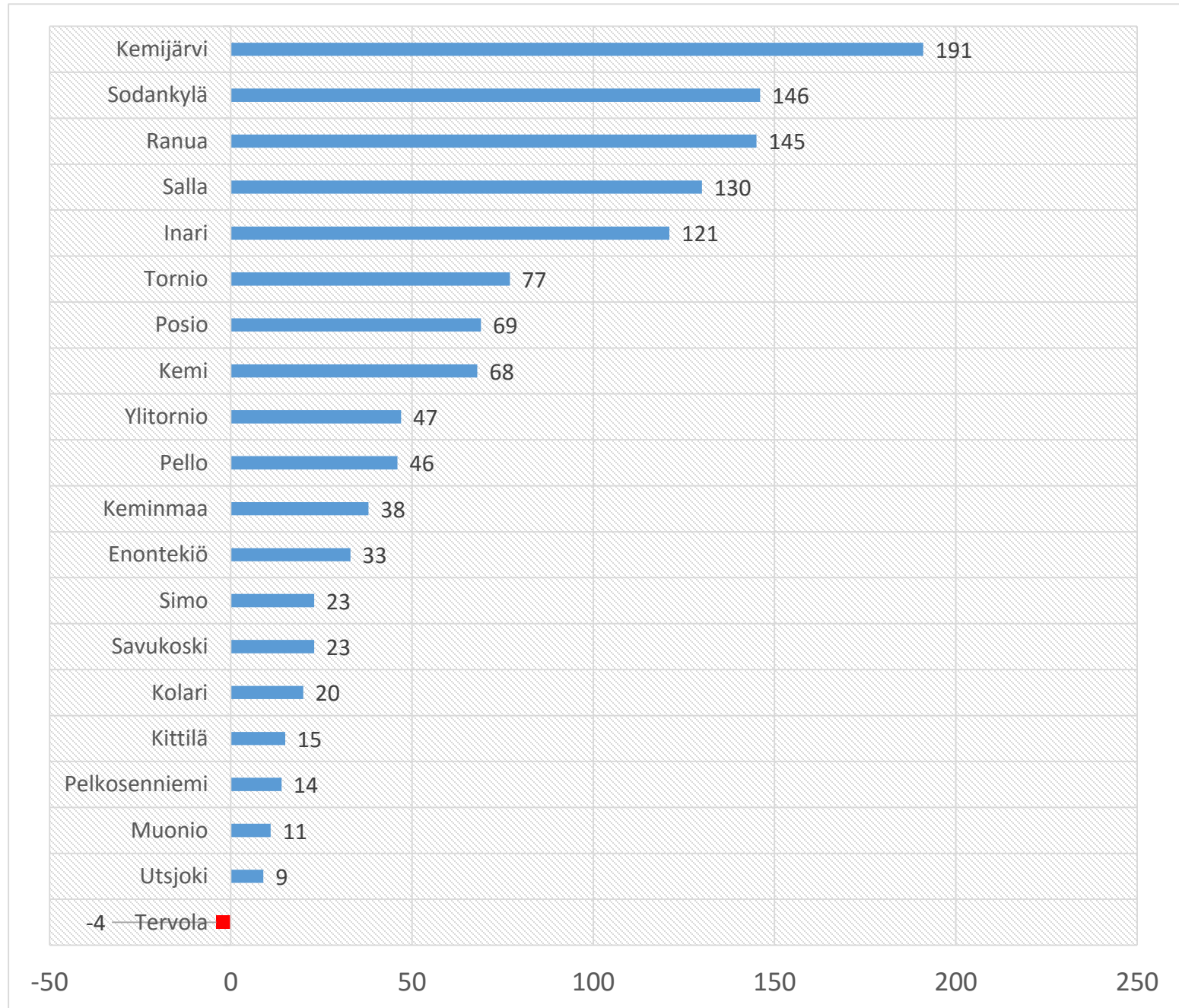
LAPIN SEUTUJEN KUNTIEN VÄLINEN NETTOMUUTTO PITKÄLLÄ AIKAVÄLILLÄ 1970- 2016

- Lapin maakunta on kärsinyt muuttotappioista koko ajanjakson 1970-2016: **muuttotappiot olivat määrällisesti suurimmat vuosina 2000-2009.**
- Lapin kaikki seudut ovat kärsineet muuttotappioista 1970-luvulta 2010-luvulle saakka: määrällisesti suurimmista muuttotappioista on kärsinyt Itä-Lapin ja Kemi-Tornion seudut sekä suhteellisesti Itä-Lapin ja Tornionlaakson seudut
- Esimerkiksi Itä-Lapin muuttotappio vuosina 1970-2016 on määrältään lähes yhtä suuri kuin seudun koko nykyinen asukasluku
- 2010-luvulla positiivisia muutoksia ovat Tunturi-Lapin muuttovoittoisuus (+123) ja Pohjois-Lapin tasapainottuva kehitys

SEUTUKUNTA	1970-1979	1980-1989	1990-1999	2000-2009	2010-2016	YHTEENSÄ
Itä-Lapin	-5125	-3246	-3290	-3466	-893	-16 020
Kemi-Tornion	666	-2910	-4126	-4242	-3611	-14 223
Pohjois-Lapin	-1928	-522	-1200	-1933	-92	-5 675
Rovaniemen	-1920	-282	-595	-2007	-735	-5 539
Torniolaakson	-1779	-1101	-1192	-1106	-539	-5 717
Tunturi-Lapin	-1442	-1194	-1519	-332	123	-4 364
LAPPI	-11 528	-9 255	-1 1922	-13 086	-5 747	-51 538

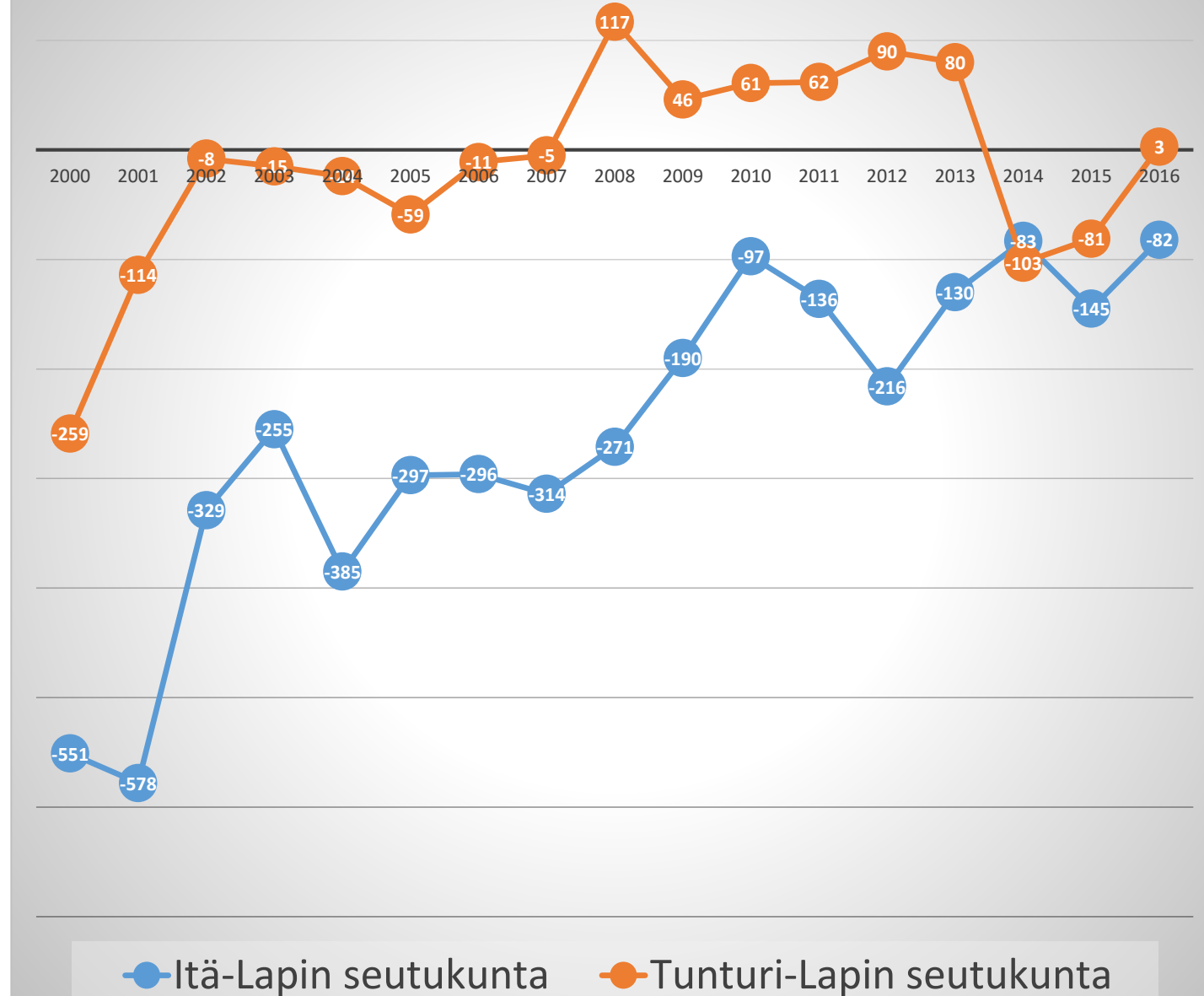
ROVANIEMEN NETTO- MUUTTO MUISTA LAPIN KUNNISTA 2010-2015

- Rovaniemi sai muuttovoittoa yhteensä 1 222 henkilöä muista Lapin kunnista vuosina 2010-2015 eli keskimäärin 204 henkilöä vuodessa
- Rovaniemi sai muuttovoittoa kaikista muista Lapin kunnista lukuun ottamatta Tervolan kuntaa (-4 hlöä muuttotappiota)
- Rovaniemi sai määrällisesti eniten muutto-voittoa Kemijärveltä (+191), Sodankylästä (+146), Ranualta (+145), Sallasta (+130) ja Inarista (+121)

ITÄ-LAPIN JA TUNTURI-LAPIN SEUDUN KUNTIEN VÄLINEN NETTOMUUTTO VUOSINA 2000-2016

- Graafissa on verrattu Itä-Lapin ja Tunturi-Lapin seudun kuntien välistä nettomuuttoa vuosina 2000-2016
- **Tunturi-Lapin seudun kehitys on hyvä kansallinen esimerkki positiivisesta rakennemuutoksesta suurten kaupunkiseutujen ulkopuolella:** 2000-luvun kehitys on ollut nousuvireistä demografisen kehityksen lisäksi aluetalouden, työllisyys- ja yritysdynamiikan tunnusluvuilla
- **Itä-Lapin seudun syvä rakennemuutos heijastuu kuntien väliseen nettomuuttoon.** Itä-Lapin seudun 2000-luvun muuttotappiot ovat ”järkyttävän” suuret: esimerkiksi vuoden 2011 muuttotappio (-578 hlöä) olisi vastannut suuruudeltaan Rovaniemen -2 300 henkilön tai Oulun noin 7 000 henkilön vuosittaista muuttotappiota

Keskeiset nostot

- Lapin väestönkehitys on ollut negatiivinen keskipitkällä ja lyhyellä aikavälillä: negatiivisen väestökehityksen taustalla krooniset muuttotappiot maan sisäisestä muuttoliikkeestä nuorista ja nuorista aikuisista. Luonnollinen väestön-kehitys kääntynyt 2010-luvulla laskevalle uralle
- Lapin muuttotappiot kohdistuvat pääosin kolmeen maakuntaan Pohjois-Pohjanmaalle, Uudellemaalle ja Pirkanmaalle: Lapin muuttotappiot olivat Oulun seudulle keskimäärin 611 henkilöä ja Helsingin seudulle 289 henkilöä vuodessa.
- Lapin kaikki seudut muuttotappiollisia pitkällä aikavälillä: 2010-luvulla positiivisia esimerkkejä kuitenkin Tunturi- ja Pohjois-Lapin seudut. Lapin väestökehitys oletettavasti jatkossa alueellisesti eriytynyttä: erot kasvavien ja supistuvien alueiden välillä kasvavat
- Rovaniemen ja Lapin kohdalla toistuu se mitä tapahtuu koko maassa isomassa mittakaavassa: Rovaniemi saa muuttovoittoa kaikista Lapin kunnista (pl. Tervola), mutta kärsii muuttotappiota itseään suuremmille kaupungeille

Lisätietoja

VTT Timo Aro

@timoaro

timokaro@gmail.com

A black and white photograph of two hands, palms facing each other, with fingers curled to form a heart shape. The hands are positioned against a light, neutral background. The word "Kiitos!" is superimposed in the center of the heart.

Kiitos!